

Tieran koonti hankintalain uudistuksen työryhmän mietintöön annetusta lausuntopalautteesta

Maaliskuu 2025

Lausuntomahdollisuutta käytetty poikkeuksellisen paljon

- Hankintalain uudistusta arvioineen työryhmän mietintöön on jätetty yli 600 lausuntoa. Lausuntopalvelussa on kaiken kaikkiaan n. 2700 lausuntopyyntöä, joista kolmeen on annettu yli tuhat lausuntoa (koronatuet ja koronapassi sekä NATO:on liittyminen) ja neljänteen yli 630 (digitaalinen henkilöllisyys). Lausuntojen määrässä mietintö on siis sijalla viisi. Määrä ylittää esimerkiksi sote-uudistukseen annettujen lausuntojen määrän.
- Lausunnosta 264 eli hieman alle puolet oli kuntien, kaupunkien ja kuntayhtymien lausuntoja. Muuten lausuntojen antajat jakautuvat yhdistyksiin ja yhteisöihin (22%), yrityksiin (julkiset yhtiöt mukaan lukien) (19%) ja ministeriöihin ja valtion yksiköihin (5%).
- Todella suuri lausuntojen määrä kuvastaa, että esitetyillä muutoksilla on merkittäviä ja kauaskantoisia vaikutuksia. Valtaosa annetuista lausunnoista suhtautuu kriittisesti erityisesti sidosyksiköitä koskevaan esitettyyn 10 % vähimmäisomistusvaatimukseen.
- Positiiviset lausunnot keskittyvät pääosin muihin muistiossa esitettyihin muutoksiin kuin sidosyksikköasemaan.
- Esityksen tavoitteet säästöjen ja kilpailun lisäämisestä pidetään yleisesti kannatettavina, mutta ehdotettu keino, vähimmäisomistussuosuus, vaatisi huolellisempaa harkintaa ja vaikutustenarviointia. Lausuntojen perusteella vaikuttaa siltä, että ehdotettu sääntely tulee lisäämään kustannuksia, hallinnollista taakkaa ja heikentämään kriittisten palveluiden laatua.

”Esitys sidosyksikköjen omistusten 10 prosentin vähimmäisosuudesta on perusteeton ja vaikeuttaa kohtuuttomasti kuntien lakisääteisten tehtävien hoitamista. Ehdotus rikkoo toimivat palveluiden järjestämisen rakenteet ja kohtelee eri kokoisia kuntia eriarvoisesti.” - Maskun kunta

”On mahdollista, että etenkin pienet kunnat tai hyvinvointialueet eivät omistusosuusvaatimuksesta ja markkinapuutteista johtuen pystyisi joissakin tilanteissa tuottamaan asianmukaisesti kaikkia vastuullaan olevia lakisääteisiä palveluita tai ylläpitämään kriittisiä toimintoja ja järjestelmiä. On myös mahdollista, että tällaisten palveluiden tuottaminen tai toimintojen ylläpitäminen aiheuttaisi niille kohtuuttoman korkeita kustannuksia, jos tarjolla olisi vain yksi, neuvotteluvoimaltaan ylivoimainen palveluntuottaja tai jos ne joutuisivat tuottamaan palvelut omana toimintanaan. Pienten hankintayksiköiden heikko neuvotteluvoima ja markkinoiden kehittymättömyys voisi johtaa myös vakaviin puutteisiin esimerkiksi kyberturvallisuudessa, tietoturvassa tai kriisitilanteisiin varautumisessa.”
- Valtiovarainministeriö

Lausunnonantajat suhtautuvat vähimmäisomistusvaatimukseen kriittisesti

Mietinnössä on ehdotettu sidosyksiköiden omistajille asetettavan 10% vähimmäisomistusvaatimus, jotta sidosyksikön määritelmä jatkossa täyttyisi.

- Toteutuessaan **vaatimus tarkoittaisi merkittäviä rakenteellisia muutoksia hyvin suureen osaan 2000 suomalaisesta sidosyksiköstä ja monen yhtiön lakkauttamista. Ehdotus ei myöskään ota huomioon jo toteutuneita tai toteutuksessa olevia investointeja**, joiden kuoletusajat voivat olla kymmeniä vuosia.
- Ehdotusta pidetään **vahingollisena ja lähes poikkeuksetta merkittäviä kustannuksia aiheuttavana**. Harva vastaajista uskoo, että muutoksella saavutetaan hallitusohjelmassa vaadittua kustannustehokkuutta.
- Monet lausunnot korostavat, että **sidosyksiköt jo nyt kilpailuttavat suurimman osan hankinnoistaan markkinoilla**, ja esitetty vähimmäisomistusvaatimus ei parantaisi kilpailua merkittävästi. Päinvastoin, **se saattaisi nostaa kustannuksia ja heikentää palveluiden laatua**.
- **Sidosyksiköiden ja paikallisten pk-yritysten välinen yhteistyötä pidetään toimivana**, ja sidosyksiköiden käytön tulisi säilyä edelleen vaihtoehtona palveluiden järjestämisessä.
- Monessa lausunnossa oltiin myös huolissaan kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuudesta huolehtia lakisääteisistä velvollisuuksistaan jatkossa. **Sidosyksikköjen käyttö on olennaista erityisesti pienille ja keskisuurille kunnille, jotka eivät yksin pysty tuottamaan tai kilpailuttamaan kaikkia tarvittavia palveluita tehokkaasti**.
- Yrittäjäjärjestöt ja yrittäjäyhdistykset sekä Elinkeinoelämän Keskusliitto (EK) pääosin kannattavat ehdotettua 10 % vähimmäisomistusvaatimusta. Keskuskauppakamari kannattaa myös, mutta tunnistaa samalla tarvetta poikkeuksille.
- **Esitystä vastustivat kunnat, hyvinvointialueet, korkeakoulut, valtiovarainministeriö ja useat muut ministeriöt, Valtioneuvoston kanslia sekä maakuntaliitot**.

Uudistuksen kustannukset, valmistelu ja perustuslainmukaisuus askarruttavat

Lausunnonantajat arvioivat uudistuksen kustannusvaikutuksia merkittäviksi

Tampereen kaupunki on arvioinut muutoksia tarvittavan 18 sen omistamaan sidosyksikköön. Kaupunki arvioi, että, että muutos pienentäisi sidosyksiköiden liikevaihtoja 25 M€ (vuosittain) ja vaatisi 45 henkilötyövuoden sopeuttamisen.

Monet vastaajat kritisoivat esityksen valmistelua

Esimerkiksi **valtiovarainministeriö** kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen arvioissa lakiehdotusten vaikutuksista esimerkiksi viranomaisten toimintaan, perus- ja ihmisoikeuksiin sekä kansalliseen turvallisuuteen ei ole arvioitu sitä, millaisia vaikutuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimus voisi aiheuttaa kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden viranomaisten lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen ja yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten toimintojen jatkuvuuteen.

Uudistuksen perustuslainmukaisuus voidaan kyseenalaistaa

Helsingin kaupunki toteaa omistusosuusvaatimuksen rajoittavan tosiasiallisesti kunnan mahdollisuutta päättää toimintojensa järjestämisestä ja organisointitavoista. Itsehallinto edellyttää nimenomaan sitä, että kunnalla on itsenäinen oikeus päättää omien toimintojensa organisoinnin rakenteesta. Kunnan toimintoja hoidetaankin nykyisin hyvin paljon kunnan konsernissa yhtiömuodossa ja kunnan talouteen vaikuttaa myös kunnan yhtiömuotoinen toiminta. **Espoon kaupunki** huomauttaa lisäksi, että siirtymäajan sääntely voi olla perustuslain turvaaman omaisuuden suojan vastaista.

